

TANÍTÓK LAPJA

TANÜGYI ÉS GAZDASÁGI UJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 160 L, Félévre 80 L,

Hegyedévre 40 L.

==== Egyes szám ára 7 Leu. ====

Felelős szerkesztő és kiadó:

GYERKES MIHÁLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Str. Mihailu Ulteaz (Király-u.) 3.

Megjelenik két hetenként.

Hirdetések díja soronként 6 Leu.

A román nyelv a kisebbségi elemi iskolákban.

A közoktatásügyi miniszter augusztus hó 22-én, 90544. sz. a. kiadott rendeletével, a román nyelven való részbeni oktatást a kisebbségi nemzetek nyelvén tanító állami és felekezeti iskolákba, szeptember hó 1-én kezdődő hatályal, bevezetni rendelte. Ezen intézkedés főbb mozzanatai ezek:

Az állami és községi ovodákban az oktatás nyelvén egészen román.

Az áll. el. iskolákban *napi 2 órán* át román nyelven tanítandó, 1. *a román nyelv* (nyelv-tani gyakorlatok, olvasás, beszéd-értelem gyakorlatok, írás, fogalmazás) 2. *a földrajz* és 3. *a történelem*. Az ezen tárgyakból tanítandó anyag mértékét és az óratervet, a tankerületi főigazgatóság (inspectoratul) fogja megállapítani. A többi tantárgyaknak anyaga a gyermekek anyanyelvén, az érvényben levő tanterv szerint tanítandó.

A felekezeti iskolák I—II-ik osztályában *a román nyelv*, az előbb említett négy tagozatban *napi egy órán* át, a III—VI. osztályokban pedig úgy, mint az áll. el. iskolákban, szintén *napi két órán* át tanítandók ugyanazon tantárgyak, román nyelven.

Ugy az állami, mint a felekezeti iskolákban csak az állam nyelvét bíró és az említett tantárgyakat tanítani képes tanítók alkalmazhatók. Ennek beigazolása végett 1924 szeptember havában a felekezeti tanerők is ugyanazon vizsgákat kötelesek letenni, amit ez évi augusztus havában az állami tanítók már kiállottak.

Amely községben állami elemi iskola van, ott a felekezeti iskola csak saját hitfelekezete

növendékeit fogadhatja be.

Minden állami tanítónak legalább 60 növendéket kell tanítani, ha ennél kevesebb a tanítványai száma; állása beszüntethető és a tanító más helyre áthelyezhető.

A jövő évi szeptember hó 1-étől egyetlen növendék sem vehető fél a középiskolába abszolváló vizsga letételét igazoló *certificat* nélkül. Az abszolváló vizsga mindenik állami és felekezeti iskolára nézve egyformán kötelező. A növendékek a román nyelven előadott tantárgyakból román nyelven tartoznak abszolváló vizsgát tenni (más osztályokban nincsen kötelező vizsga. *Szerk.*)

Ahol ezideig még nem a regati program analitică (tanterv) szerint volt a tanítás vezetve, ott az 1923 szept. 1-étől az I—II-ik osztályba vezetendő be ezen tanterv, tehát 7 éves korban kezdődik a tanítás és 4 év alatt feldolgoztatik az egész népiskolai tananyag.

Ezek a miniszteri rendelkezés főbb pontjai; vagyis lényegében ugyanazon kívánalmak, mint, amelyeket a magyar uralom alatt a magyar törvények a nemzetiségek számára előírtak.

Előttünk áll a rendelet: teljesíteni kell. Teljesíteni kell mentől nagyobb tökéletességgel azért, hogy beigazoljuk e földhöz való ragaszkodásunkat, az állam építő munkájában való részvételi akarásukat, népünk könnyebb élhetésének elősegítésére törekvő nemes szándékunkat.

Ha a magyar tanítók a magyar iskolás gyermekekkel úgy elsajátítatják az állam hivatalos nyelvét, hogy nemcsak megértik, amit hozzájuk beszélnek, de szóban és írásokban egyaránt érvényesülni tudnak: míg egy részről hivatali felsőbbbségüktől elismerést is nyerhet-

nek, más részről az iskolából kikerülő tanítványaik kiapadhatatlan köszönetét és hálóját is vehetik lépten-nyomon, hogy kezök ügyébe adták boldogulásuk lényeges eszközét: a román nyelv birását; s így, amikor a köznek használnak, saját maguk éhétését, nyugodt jövőjüket is biztosítják.

Nagy teendők elvégzése vár hát reánk, kisebbségi tanítókra. Mindennap minél többet tanulni a román nyelvből, hogy napi tanításunk a kifogástalanság mértékét elérje; összetenni a szellemi képességeket, didaktikai tudásainkat, s tanítványaink számára mentől könnyebb és jobb methodusu tankönyveket szerkeszteni a román nyelven tanítandó tantárgyak számára.

Ezen tárgykörök módszertani eljárásait megvitatni, egy-egy minta-leckét kidolgozni és leközoelni igen hasznos munkateljesítmény, amelyre hívjuk és buzdítjuk kartársainkat.

Akarásunkat, törekvésünket, munkakészségüket tapasztalható megnyilatkozásokkal kell beigazoljuk, s akkor, ha az eredmény egyelőre kevesebb is lesz, az idők folyamán mégis többre-többre fog növekedni, amit mindenha el fog ismerni, de sőt értékelni tudja a nemes szándékot az odaadó és buzgó munkábanállást, az illetékes hatóság.

Gyerkcs Mihály.

Erkölcsl nevelés.

A szerkesztő tollából a Tanítók Lapja mult számában megjelent cikket ne hagyjuk szó nélkül, kísértük meg erönkhoz mérten annak kifejtését, napjaink erkölcsi vonatkozásu diszpozícióinak szemlélete folytán.

Pedagógusok előtt ismeretes a kérdés rendkívüli nehézsége, miután óriási azon hatásoknak és tényezőknek sorozata, melyek az ember erkölcsi fejlődését a bölcsőtől a koporsóig irányító hatással kísérik. Ha ezen felül számbavesszük még az öröklött hajlamokat és az életviszonyokat, melyek az ember erkölcsi fejlődésére épen nem közömbösök, közel érezzük magunkat a pesszimisták azon álláspontjához, hogy a jellemképzés a pedagógiának nemcsak megoldatlan, hanem megoldhatatlan problémája. Ez a megállapítás természetesen nem vonatkozhatik az erkölcsi nevelés egész területére csupán azt az ideális reménykedését semmisíti meg a tanítónak, hogy a kellő testi és lelki diszpozíciókkal nem rendelkező gyermek jellemét formálni képes volna. Tény az, hogy ugy a testi, mint értelmi kiművelésnek vannak már a születés által adott akadályai, mert az eredetileg hibás testi constitúciót, vagy

korlátolt szelemi tehetséget, semmiféle módon sem alakíthatni ugy, hogy hibátlan testi szervezet vagy szellemi »tehetség« váljék belőle, mert bñhából ép, vagy együgyűből zseni sohasem lesz. Ez a szabály természetsszerűleg áll az erkölcs fejlődésére is.

Más kérdés azonban az, hogy számbavehetők-e azon tényezők, melyek az erkölcs fejlődésére közvetve és közvetlenül elhatározó befolyással bírnak, és ha számbavehetők, hatalmunkban állnak-e, a káros hatásukat eltávolítani, illetve a gyermeki lelket azoktól távol tartani; a nemes hatásukat ellenben előtérbe helyezni megszerettetni s így ezeket dominálókká tenni. Miután szinte számbavehetetlenek azon hatások, melyek az ember erkölcsi fejlődésére befolyást gyakorolnak, megkíséreltem csoportosítani az iskola és a gyermek miliője szempontjából. Így fellehetne osztani, a családban, az iskolában és az utcán nyert impressziókra.

Mint minden fejlődésnek ugy az erkölcsi fejlődésnek is, bizonyos tényezőit már születéskor magával hozza a gyermek. Erősebb izomzatú és idegzetű egyén fejlődése más irányt vesz, mint a vézna és gyenge idegrendszerű. Általánosan tapasztalt tény, hogy az erős, egységes gyermek őszinte, jószívű és cselekedeteiben határozottság tükröződik, míg a gyenge idegzetű félénk, kapkodó sőt gyakran kárörvendő, irigy határozott szabályként azonban mindezek dacára kiinduló alapul venni, káros tévedések nélkül, nem lehet. Tudjuk, hogy Lombroso tanai is határozottan meg lettek cáfolva. A milyen szövevényes utvesztőben járunk ezen dolgok megítélésekor, olyan nehéz szabályokat felállítani. Nagy jelentőségűek mindenesetre a gyermekkor első benyomásai, tehát a családi élet. Miknek a gyermek tanuja ez a döntő és nem az mire oktatjuk. Számtalan eset van rá, hogy a gyermek igen jó nevelésben részesül és végül mégis elzüllik. A gyermek jó családból való, kiváló gondot fordítanak rá és mégis a szülők előtt ismeretlen forrásokból eredő hatások megmérgezik örökre erkölcsét. Vagy ki tudja, nem egy meggondolatlan durva civakodás, vagy az apának egy olyan füllentése, minek semmi jelentőséget nem tulajdonított, megingatták a gyermek erkölcsi érzékét, illetve bíráló képességét. Vagy talán a városi élet sok rossz példája. Van azután példa arra is, hogy rossz környezetben, a társadalom iszapjában nevelkedett gyermekből derék, erkölcsös ember válik. Az ilyenek megundorodván környezetük benyomásaitól, mint édes nektárt szívták magukba a jó tanító ajkáról elhangzott igazságokat. Tehát látjuk ezekből, hogy a tényezők és hatások, melyek az ember erkölcsét kialakítják, nem egyenlő értékűek. Néha a rossz irányu hatások válnak dominálókká és kiszorítják a gondos nevelés impresszóiót veszélyeztetve a várt eredményt; más esetben a nemes hatások kedveltek a gyermek előtt és elfeledtetik a káros impressziók nyomán felburjánzott képzeteket. Mi tehát a pedagógus teendője? Kiválogatni azon tényezőket, melyek könnyen dominálókká válhatnak. Lehetne erre szabályt construálni? Én azt mondom soha. Nincs az a pszichológus ki ide

örök érvényű szabályt fogalmazzon. Egyetlen szabály: a *minden érdeket kizáró szeretet*, melylyel a pedagógus a gyermekek közé az iskola szentélyébe lép. Szeresd a gyermeket édes kollegám, ha rongyos, ha piszkos, ha pajkos, ha rossz, ha az ész törvénye szerint javíthatatlan; szeresd akkor is, addig szeresd, míg meglátod a szeméből, hogy ő is szeret és akkor kezded ügyében lesznek és megismered a szabályokat.

Szeresd az anyagi javak külsőségében jónak látót is azzal a szeretettel, melyikkel az előbbi. Ne feledd, hogy a legérzékenyebb hőmérő nyomorúságos emberi találmány ahhoz a finom érzékhez képest, amelylyel tanítványaid mérik a te jellemedet. Ne hidd, hogy ez dogma, nem, ez a természet örök törvénye.

Amit a család megkezdett azt folytatja az iskola. Megint ismétlem domináló tényezők azok, a miknek tanuja a gyermek és nem azok, amiket hall. Tehát úgy cselekedjünk, ahogy beszélünk. Minden természetes folyamat ugye természeti törvények determinálnak, és valamint ezen törvények ismétlődése ugyanazt a folyamatot idézi szemünk elé és viszont ugyanazon természeti folyamat ugyanazon törvényeket feltételezi, az erkölcs fejlődését is bizonyos tényezők determinálják, csak ezen tényezők részint ismeretlenek, részint hatalmunkon kívül állanak, ezért kell folyton keresnünk és ha nevelünk jellemmel nevelnünk.

Mind kézenfekvő törvényét és kiinduló pontját azon determinációnak, mely az erkölcsöt mint fejleszhető emberi tulajdot hatékonyan befolyásolja, megemlítem az elvszerűséget, Kant etnikai álláspontja alapján. Meghatározása a következő: »Jellem az emberben uralkodó általános elv, tehetségének és tulajdonságainak használatára nézve; tehát a jellem akaratának természete vagy jó, vagy rossz. Oly embernek, kinek cselekvéseiben nincs állandó elv, tehát egyformaság, nincs jelleme. Az ily embernek lehet jó szíve, de nem jelleme, mert benyomásoktól függ s nem maximák szerint cselekszik. A jellemhez az elvek egysége és állhatatossága szükséges.« Kant szerint tehát azaz erkölcsös ember aki mindenkor maximák szerint azaz erkölcsi elvek és nem befolyások szerint cselekszik.

És most térjünk vissza a bevezetéshez hol azt mondtam, kísértsük meg kifejteti az erkölcsi nevelés vonatkozásait napjaink erkölcsi vonatkozású diszpozícióinak szemlélete folytán. Mert akkor is, míg a serdülő emberke iskolába jár elrejtethető előle a társadalmi cudarságok, melyeknek minden megnyilvánulása hozzáférközhetik a gyermek lelkéhez.

Az élvezetek mohó keresése és kínálása, a mulatóhelyek léhaságai, a munkanélküli „meggazdagodás vágya sok erkölcsi veszélyt rejteget. De az erkölcsi veszély nemcsak a káros szemléletben rejlik, hanem abban is, hogy az iskola erkölcsi tanítása csak ugy érvényes, ha állandóan kapcsolatban van olyan képzetekkel, melyeket a tapasztalás adott a gyermeknek. Tehát a tanító megbízható alkalmat is csak az iskolában kereshet, iskolai munka, kirándulások, iskolai ünnepek keretében.

Megemlítem még az eszközöket, melyekkel az

erkölcsi nevelést is támogatjuk, mint általában az oktatást. Ilyenek a kényszerítő eszközök: büntetés, jutalmazás, továbbá a szuggesztív eszközök: a tekintély, a példa, az értelmi fölvilágosítás, vagyis a művelődés. Kényszerítő eszközök alatt értjük; a kényszerrel való szoktatást pld. a tisztálkodásra. Eleintén kellemetlen, de ha megszokta és megismeri az azzal járó kellemes érzelmeket, önként cselekszi.

A szuggesztív eszközökkel való erkölcsi nevelés, vagy moralizacio abban áll, hogy nagyszerű tettek végrehajtóit követendő példakép állítja a tanító növendékei elé. Ezt szolgálják la mese órák. Miután ezen szuggesztív nevelés nemes érzelmekkel kíván hatni, igen alkalmas hasonló érzetek létrehozására.

Harmadik és legfontosabb eszköz az értelmi felvilágosítás. Már magában az a tény, ha az egyén a dolgok megítélésében magasabb értelmi képességgel bír, maga után vonja, hogy erkölcsi megítélése is fejlettebb. Bár maga a helyes ítélet még nem elegendő az erkölcsös cselekedet végrehajtására, ha annak ellenkezője a jólesés érzetét kelti föl, de már a helyes erkölcsi ítélet is mint a nevelés eredménye fontos eredmény, miután az ilyen egyén nyilvánosan mindig az erkölcsösség útját járja ismervén mások erkölcsi felfogását. Ellenben értelmi felvilágosodás nélkül tisztultabb erkölcsi felfogás el sem képzelhető.

Rövid véleményem, az erkölcsi nevelés újbóli felvételének distinkciójára nézve; s óhajtanám, ha mentől többen szólalnának meg' kartársaink e fontos kérdésnek a mai viszonylataink befolyása alatt is eredményes felkarolása érdekében.

Holnár Vilmos.

A szövetkezetek ujjaszervezése.

E fontos és a nép életében mélyreható gazdasági kérdéssel, javaslattevő cikkezésben foglalkozott a Tanítók Lapja. A szövetkezetek nagy horderejét mindenki érzi, átlátja s épen azért azoknak a mai viszonylatainknak megfelelő rekonstruálása lehetőségeit keresi, a legjobb megoldási eszközöket kutatja.

Aki ezen ügyünkkel lélek szerinti jóakarattal, építő nemes szándákkal foglalkozik: a megérdemelt őszinteséggel kell üdvözölnünk, s az elhatározó lelkesedéseket, eredményeket hozó tettekké beváltatni segítsük minden vonalon. Ezuttal mi nem a hitel, de a fogyasztási szövetkezetek kérdésével foglalkozunk e cikk keretében.

A nagyenyedi Hangya szövetkezeti tanfolyamon egybegyűltek sokan az uttörők közül, akik már 20 évvel azelőtt szembeszállva a közönnyel, a maradisággal s minden ellenséges gáncsvetéssel, megkezdtek a munkát, melynek sikerében kevesen bíztak, de aki jelen volt a szövetkezeti tanfolyamon, az láthatta, hogy a lelkesedés, a kitartás, törhetetlen akarat megtermi a maga gyümölcsét. Örömmel tapasztaltuk a tanfolyamon, hogy ezt a tábor most is a szövetkezeti szellem vezérli s hogy még mindig olyan kemény gerincű, erős akaratú, lelkes hivei a szövetkezeti gondolatnak,

mint voltak a múltban. Ezért bizunk mi a szövetkezetek jövőjében s ezért nem csüggedünk, dacára annak hogy ezer- és ezer akadály gátolja munkánkat s nehezíti fejlődésünket. Az a hatalmas tábor, a mely a nagyenyedi Hangya kötelékébe tartozó szövetkezetekbe tömörült, nem fogja cserben hagyni a zászlót, nem fog visszarettenni semmiféle nehézségek miatt, hanem folytatja a munkát az uttörők hitével, bizalmával és meggyőződésével, mert tudja, hogy a Hangyák a földmivelő népünk függetlenségének biztosítása érdekében dolgoznak.

A mostani nehéz viszonyok között a szövetkezetek igen könnyen tultehetnek magukat minden kellemetlenségen, ha megfelelő forgótőke birtokában lennének. Mikor tehát a szövetkezetekben most tényleg uralkodó nehézségek miatt panaszkodunk, iparkodjunk ezt a legfőbb akadályt megszüntetni s arra törekedni, hogy a szövetkezetek megszerezzék a vevők igényeinek kielégítése céljából szükséges forgó tőkét. Ére most van a legkedvezőbb alkalom, használja azt ki mindenki. Amikor a termés már zsákokban van, könnyebb abból néhány kilogrammot vagy esetleg egy két métermázsát olyan befektetésre fordítani, ami egész esztendőn át meghozza a maga busás kamatát, de ha már kezd a hámbár ürülni, nehezebben szánja rá magát mindenki a szövetkezet fundamentumának erősítésére, pedig erre nagy szükség van. Kis hitű s a földmivelő népünket lebecsüli az, aki feltételezi, hogy terméséből ne lenne hajlandó néhány kilogrammot, illetve annak értékét a szövetkezetnél jó kamatozás mellett elhelyezni. Földmivelő népünk azonban várja az erre vonatkozó felhívást s addig nem mozdul, míg nem hallja hangoztatni ennek szükségességét. A szövetkezetek vezetőin mulik, hogy elegendő forgó tőke birtokában juttassák szövetkezetüket, mert egészen bizonyos, hogy a tagok nagy része készséggel fog felhívásuknak eleget tenni. Községenként 100—150 termelő 30—40 kgr. termésnek az értékét szívesen bocsájtja megfelelő kamat mellett a szövetkezet rendelkezésére, mert tudja, hogy ezzel semmit sem kockáztat, hanem ellenkezőleg: használ önmagának, miután lehetővé teszi, hogy a szövetkezet mindonkor elegendő árukészletet tarthasson. Soha helyre nem hozható mulasztás lenne, ha a szövetkezet vezetői összetett kezekkel várnák a sült galambot, abban a reményben, hogy magától is bekövetkezik egy kedvező gazdasági fordulat.

Fogjunk tehát hozzá a munkához, nem mulasztva egy percet sem, mert ezek a nehéz idők megkövetelik, hogy mindenki részt vegyen a munkából. A Hangyák lelkes vezetői örök dicsőséget biztosítanak nevüknek, a fokozott lelkesedéssel és kitartással folytatják a munkát s iparkodnak előteremteni mindenütt a szükséges forgótőkét. Mihelyt ez megvan, egy csapásra megszűnik minden kellemetlenség s a földmivelő nép hálás megemlékezése fogja kísélni munkájukat. Reméljük, hogy a szövetkezeti tanfolyam uralkodó ünnepi hangulat ott él mindenütt a vezetők lelkében s ennek hatására alatt friss erővel s apostoli lelkesedéssel fogják megindítani a szükséges forgó tőke előterjesztése ér-

dekében lefolytatandó akciót.

A buza-üzletrész jegyzések gyakorlati keresztülvitelét a következőképp gondolom: szervezzen minden szövetkezet a propaganda előkészítésére és megindítására egy három tagú bizottságot, mely bizottság a falu legrátermettebb és legcsinosabb leányainak közreműködésével házról-házra járjon s magukkal vitt aláírási íven mindenkivel jegyeztessenek bármilyen nagyobb mennyiségű, de legalább 5 kgr. buza értékű üzletrészt, melynek értékét cséplés után a három tagú bizottság *buzában* azonnal szedje be. Hogy melyik szövetkezet mennyi buzát szedjen be, arra nézve csupán annyit mondhatunk, hogy sokkal súlyosabb gazdasági helyzet előtt állunk, mint a milyenben jelenleg élünk. Már pedig, hogy a legkisebb szövetkezet is megfeleljen a várakozásnak még a mai viszonyok között is, a legkevesebb fél vagon buzára van szüksége, tehát a legkisebb szövetkezet is gyűjtsön legalább fél vagon buzát s így rábizzuk minden szövetkezetekre, hogy önmagát milyen nagyra taksálja. A három tagú bizottsága beszedett buzát, illetve terményt a szövetkezet vezetőségével okvetlenül száraz és szellős helyen helyeztesse el s mihelyt a lejegyzett mennyiség együtt van, be kell szállítani az illetékes tranzitó raktárba, hogy a tranzitó raktár annak értékesítéséről gondoskodjék. A tranzitó a befolyt kész pénzt a szövetkezet folyószámláján javára írja és a szövetkezetnek részletes elszámolást küld. A szövetkezet pedig minden tagnak olyan értékű üzletrészt állít ki, mint a mennyi értékű buzát beadott.

Jelölje ki tehát minden szövetkezet a buza gyűjtő bizottságot, azt jelentse be a központnak, hogy az eredményeket a lapokban mindig közölni tudjuk.

(Marosvásárhely).

Dr. Drexler Béla.

IRODALOM

Fityfák.

A városi rendőr az ucca sarkát, a katona a puskaporos tornyot nem őrzi hűségesebben, mint az alkoholos »hármasszövetség« a Náci hosszú asztalát. Mint minden este, most is hárman vannak együtt: a hórihorgos Felszegi János, a széles Vadász Ferenc s a mindkettőn élő-dő-ivódó Pásztor Márton. Minél inkább fogyott az itóka, annál jobban szaporodott a szó. Már letárgyalták a bíróválasztást, a bikavásárt s a község-háza vakolását, mi hogy állandó legyen, közbe-közbe leöntötték egy-egy korty masinával. Szidták az »urakot«, miért rónak nagy adót s már-már szerettek volna huncutra kelni velök, megmutatandó, hogy ők se »sömme embörök«. Szórtak-szapultak »az ég világán« mindenféle »ingyön-élőt«, mert ezek mind pénzbe kerülnek...

Anyyira neki hevültek az ország-világ letárgyalásának, hogy észre sem vették azt az érdemes, idegen uraságot, aki az imént lükkent bé az ajtón.

Az uraság, mint egerésző macska, meghúzódik egy szögletben s onnan helyszíni szemlét tartva, várja az ismerkedésre való legalkalmasabb pillanatot. A nagy csere-varé alatt kikér »egy litret« s annak szöszivel a »hármasszövetség« mellé sunnyaszkodik, a litret ivásra emeli s így köszönti a társaságot:

— Jó estét kívánok, s ha nem veszik rossz néven, helyet foglalok a maguk tisztességes társaságukban.

János bá megrökönyödve nézi a váratlan jövevényt, de Ferencbá, a legbátrabb, mivelhogy a liter »masina« se kutya, hát hozzákocintja a *decist a litreshez*, mert ezt ő »sohasem átalotta szégyelleni« s a köszöntést így fogadja.

— Isten éltesse a »tekéntetős urt« s találja magát jól közöttünk. S ha immár közénk elegyedék, nem mondaná még: mi járásbéli az ur? Nehogy varrógépkócifer találjon lenni, mert a minapába cudarul behuzott egy efféle éhenkórász.

Az idegen ravaszul mosolyogva kezdi:

— Nem vagyok én holmi jött-ment. Azért járok faluról-falura, hogy megismerjem a szegény nép büjait-bajait, s ahol szorít ejthetem, segíték is rajtuk. De megjegyzendő, hogy csak a »szótarló« embereken segíthetek. S ha éppen tudni akarják, én a nép barátja, segítője, jóltevője, vagyis: »szóciálista« vagyok.

— Igen, — igen — »szóttyanista« — vélekedik Ferenc bá.

Az idegen a csufondárosnak vélt kifejezésre zarvarba jó, de látva Ferenc bá jóhiszemű, komolyan érdeklődő arcát, folytatja:

— Ugy tudják meg, hogy én vagyok a híres, pénzcsináló »Fityfák« — s ha kendtekben megáll a szó, annyi pénzüik lesz, mint a polyva. Tudom a pénzcsinálás csinját-binját. S ha nem hiszik, ide nézzenek! — Hirtelen egy marok bankót vett ki a zsebéből s meglobogtatta előttük a levegőben...

Nem lehet tudni, hogy a »masina« erejétől-e, vagy a pénz villogásától, de az emberek annyira elkábultak, hogy különösen Ferenc bá mindaddig, míg fejét a falhoz nem koppintá, s nem érzé a fájdalmát, nem hitte, hogy ébren van-e, vagy álmodik... Amint ámulatukból lassanként föleszmélkedtek, azon kezdének vetélkedni: ki legyen a Fityfák kovártélyosa? Végre Ferencbá, mint a legöregebb, magának osztotta az igazságot, s Fityfákot éjjeli szállásra. S mindhárman megegyezve abban, hogy holnap folytatják a pénzügyi tárgyalást, s hogy a titkot senki orrára nem kötik, a boldog jövődő reményében, vidáman oszlottak három felé. Ferenc bá este 10 órakor feleségével puliszkát fűzetett, s kolbászt rántatott s abból Fityfákot jól ellátva, vezette a kijelölt lakosztályba, az »első ház«-ba, hol a magas, derékaljas, »vetett ágy« volt megvetve számára, ami csak az érdemes vendégnek dukál... Fityfák az előzetes tárgyalásokkal megelégedve, boldogan aludt. De a társaság már kora hajnalban egybegyűlt, s Ferenc bá a kulcslyukon leste Fityfákot, kinek a sok párna közül csak az orra látszott ki, de akinek azért minden szusszanása, köhin-

tése, horkantása egy-egy ezres bankóvá alakult képzeletükben...

A nagy napra az asszonyok is összegyűltek. Hogyne! — amikor a vendéget el kell látni!

A Ferenc bá háza, mintha a leányát adná férjhez, nem látszik a töméntelen füsttől. Van kutyfolás, jövés-menés, sütkölődés. Az asszonyok a szoknyát cipőre akasztva, hátrakötött kendővel tésztát gyurnak, laskát nyujtnak, tyukot ölnék, pánkót sütnek a híres pénzcsinálónak, Fityfáknak tiszteletére. Mire Fityfák nagy »mórestesen« fölkel, már az asztalon párolgott a finom cérnalaska, a tyúkhús, a kötespáncó s még sokféle enniváló drága egyetmás. Ferenc bá a szókarjához feszülve kínálhatja a társaságot:

— Egyetek, többet sohase lesztek szegények!...

A jó élettől mindenik ember egy-egy kis királynak képzelte magát. Fityfák is elfeszült, mint egy sörös hordó. Aztán derékszijját az alkalomhoz mérve megeresztette s így kezdte a szót:

— Amint mondtam, hallgatás a földolog, nehogy megcsipjenek. A világ szeme elől el kell zájuk magunkat. Ezért a Ferenc bá csúre mögé ázni fogunk akkora vermet, amiben hárman elférjünk. A pénzt a föld alatt kell csinálni, annak árt a világgosság...

A három markos ember egy hétig izzadt a verem ásásban; a három asszony egy hétig vetélkedett a főzésben s Fityfák is egy hétig élt királyi módon. A hét végén Fityfák így szólt a társasághoz:

— No atyafiak! — minden készen van, csupán egy dolog hiányzik. Az üzlethez befektetés kell. A tyúk nem tojik polozsnok nélkül, csirke nem lesz tojás nélkül; pénzt sem lehet csinálni pénz nélkül. Oda anyag kell: finom, bankónak való papiros, festék és pingáló szerszám. Falun effélet kapni nem lehet, a városban kell megvegyük.

Nem tudott volna Fityfák olyant kitalálni, amit a társaság a legnagyobb örömmel ne teljettett volna. Egyik tinót, másik tehenet, harmadik lovat adott el potom áron, csakhogy a befektetésre való készen legyen s másnap mind a négyen szekőrré ülve, vigan karikáztak a város felé »befektetni«...

Mig a férfiak odajártak, az asszonyok szótték a nagy terveket. Ritkán lehet három asszonyt ilyen szép egyetértésben látni. Felszegi Jánosné így okoskodott:

— Mióta az árnyékvilágra jöttem, mindig szegénységben éltem, most legalább megfordul a világ s lesz, mit öreg napjaimban a tejbe aprítsak...

Pásztor Mártonné pedig így vélekedék:

— Biz' én sem járok többet rongyosan, veszek szőr szoknyát, selyemkendőt, gombos topánkát... s hirtelenében a sok régi ruháját mind kiosztotta a cigányok között.

Az egészen túl tett Vadász Ferencné:

— Azt sem tudjátok — mondá — hogy kell banni a pénzzel... Olyan házat repittetek ide, amilyent nem látott a víz melyéke. Azon hátul csürt, istállót építettetek, abba lovat veszek, cifra hámat s utánuk hintót tétetek s azzal ágátok bé a városba. Olyan uriaszony, mint én, nem lesz a környéken!...

Ezalatt a társaság a városban egyik boltba bé, a másiktól ki; jöttek-mentek, mint a lövétei hűtösök. Nem is győzték már a sok lőtás-futást. A vásárlást rábizták Fityfákra, hiszen úgy is csak ő érti a dolgát. Ők csak kísérgették egyik boltajtótól a másikig s hordozták a vásárolt portékát. A pénz, — mint a harmat — fogyott. De ki bánja, hiszen olyan befektetés, ami megtérül duflamosan...

Az összevásárolt holmit titokzatosan elrejtették az ülés alá s egy utolsó áldomás után elindultak hazafelé. A város végén Fityfák hirtelen megállította a kocsist s a homlokára ütve így szólt:

— No! mégis elfelejték valamit, ami nélkül semmit sem értünk. Itt még van egy bolt, abban megveszem, csak várjanak meg, nehogy itt hagyjanak!...

Fityfák bement a boltba. A társaság várta-várta, de mintha odaragadt volna, nem jött. Ferenc bá kifogyva a türelemből, utána indult, megnézendő, hogy miért nem jő. Bényit az ajtón s illedelmesen köszön:

— Adjon Isten jó napot.

— Á-sszolgája, á-sszolgája, mi teccik keremásson, — hajlong előtte a boltos.

-- Egy uraságot keresek, megkéröm alászon — aki az előbb ide béjött.

— Az bizony — kremásson — a hátsó ajtón ki, a sikátoron keresztül, a tulsó ucca felé ment el.

A boltos felvilágosítása után Ferenc bá is alig kapta meg a kijárást, s a szekérhez vánszorogva alig hallhatóan hörögte:

— No! megszökék az akasztófára való!

A közelben levő állomásból ebben a pillanatban robogott ki a vonat, melynek ablakából Fityfák kihajolva, bucsut integetett a társaságnak... A társaság tagjai kalap helyett fogvicsorgatva ökleiket emelgették s rázták Fityfák felé. A pár órával ezelőtt hangos és vidám társaság leeresztett orral dőcögött hazafelé. Szavukat sem lehetett hallani a nyugtató dombig. Ott János bá szólt ki a pipaszár mellől:

— Nem csinálja pénzt a gézengúz!

— Dehogy nem — felelt Márton bá — csinált, csak nem nekünk!

— Hej! koma — hallád-e, a marhákat jól »befektetők« — végzi a szót savanyó ábrázattal Ferenc bá.

Pálffy Ákos.

HIREK.

A kiutalt drágasági pótlék. A várakozásokat egy kissé lehűtötte az állami tanítószemélyzet részére most kiutalt és április 1-től visszamenőleg október hó 1-ig egy összegben, azután havonként kifizetendő drágasági pótlék, mivel az elterjedt hírek szerint mindenki részére egyenlően havi 400 leut vártak a tanítók és a tankerületi főigazgató 5097. sz. közlése szerint, a drágasági pótlék 0—5 szolgálati évvel bírók részére havi 150 leu; 6—10 évig havi 125 leu; 11—15

évig havi 150 leu; 16—20 évig havi 200 leu és 20 éven felüli szolgálati év után 300 leuban állapított meg. Természetesen ezen összegek csak a jelen költségvetési évre, vagyis dec. 31-ig maradnak érvényben, az új költségvetés, lehetséges az új népoktatási törvénnyel kapcsolatban, valószínűleg más fizetést és drágasági pótlékot fog hozni. Bizunk az aradi tanító congressus ebbeli határozatának érvényre emelésében: fizetéseinknek, nyugdíjunknak végérvényű rendezésében.

Megalakultak az iskolatanácsok. A múlt évben kiadott rendelet törvény, azaz „Reglament” alapján az ország minden vármegyéjében megalakultak a *falusi iskolatanácsok*, a *városi iskolatanácsok* és az ezek működését irányító és ellenőrző *vármegyei iskolatanácsok*. Főfeladata ezen iskolatanácsoknak gondoskodni az állami iskolák anyagi ellátásáról a községi lakosok bevonásával. Akárhány községben a községi előljáróságok, számbavéve a községben levő áll. iskola anyagi szükségletét; az igazgató lakás, fűtés, világítással való ellátása kiadásait, amennyiben falun a 15%-os községi bevételek után várható iskola jövedelem nem elegendő, községi szabályrendelet kapcsán más, indirekt uton fizetendő bevételekről is már gondoskodtak. Kétségtelen, hogy, amely községben az előljáróság kiváló jóakarattal van az iskola ügye iránt, sokkal gyorsabban felvirágozik a népoktatás és az oktatással kapcsolatos népművelési intézmények sorozata, mint a nehézkes mozgású állami ellátás révén volt. Az is bizonyos azonban, hogy, ahol ezen eredményeket meghozó aravalóság hiányzik, ott, ha a község lakosai különben tehetős egyénekből állanak, az iskola élhetése, működési képessége zátonyra jutott, mert ilyen helyeken örökös baj van a pénztelenséggel, a begyűlő pénzek kiutalásával, idejében a szükségletek céljára való kiszolgáltatásával. Egyetlen mentő eszköz van ezen iskolák felsegélyezésénél, amit az udvarhelymegyei vármegyei iskolatanács alakuló ülésén elhatározott, hogy t. i. milliós alapot létesít, amelyből mindazon áll. el. iskolák költségvetési szükségleteit előlegezi, ahol ezt kérelmezik, természetesen a befolyó járandóságok visszafizetési kötelezettségével. Olyan kezdeményezések, népkulturai szervezések, amelyek a vármegyei iskolatanács meggyőződése szerint helyesek és üdvösek, megvalósításuk céljára ugyanezen milliós alaptól nyernének anyagi támogatást. A falusi iskolatanácsok legsürgősebb feladata most a jelen költségvetési évre ápr. 1-től dec. 31-ig szóló isk. költségvetés megállapítása és jóváhagyásra a megyei iskolatanácshoz való betérjesztése s ez alapon a működésnek egész terjedelmében megindítása.

A fő- és járási tanfelügyelet. A készülő új népoktatási törvénynek egyes részletei, rendeletileg már is életbeléptették, mint a tanfelügyelet ügyét is. A lényeg itten nem a tanfelügyelői hivatal aktáinak pontos ellátása, azaz a papiros tanügy hiánytalan kiépítése, hanem a vármegye minden községébe való kiszállítás révén az összes orvoslásra váró teendők helyszíni és azonnali jó elintézése; az intenzív, azaz a pedagógia és didaktika követelményeire kiterjedő időszaki tanfel-

ügyelői iskolátogatások által, az életben gyökerező jó népoktatás, magasabbfokú népkultúra megteremtése. E végett a járási tanfelügyelők havonta 15 napot járá-sukban való külszolgálat teljesítésével kell igazoljanak; ugyanennyit kell teljesítsen a főtanfelügyelő is, részben az ellenőrzés, részben a hatáskörébe utalt szervezések s más főben járó tanügyi dolgok helyszíni elintézése érdekében. Egykor esztendőik sorozata telt el, hogy egy-egy község tanfelügyelőt soha nem látott, de minden az irodában intéződött el, természetesen a tanító által fogadott fuvar beszállítása révén; most az ügyek legnagyobb része a helyszínen, a tanfelügyelő személyes közbejöttével nyer elintéztést. Ha a szolgálat a hivatali tényezőkre terhes is, ám a népoktatás felvirágoztatására, az aktaszerű tanfelügyelet helyett az élő valóságban nyugvó tanügyi adminisztrálásra ez a rendszer a célravezető, a kulturát minden községben előbbrevívó.

A Kis Gentleman. A társadalomban való élésnek, a családi viszonylatokéhoz hasonlóan megvannak a maga követelményei. Ezen kívánalmakat megismerni és azok szerint élni, mindenkinek önmaga és környezete iránt való legszebb kötelessége. A társadalmi konvenciókra nézve igen helyes beosztással, mindenre kiterjedő figyelemmel ad útmutatást: Szabó István Andor *A Kis Gentleman* c. most megjelent könyve. Szülők gyermekeik nevelésénél; a felserdült ifjúság önművelésénél; tanítók a gyermek ifjúság helyes szoktatásánál mondhatjuk nagy értékkel használhatjuk ezen könyvecskét. Kiadja a *Minerva könyvnyomda* R. T. Cluj—Kolozsvár, ára 15 leu. Egy példány megismerése után, többet is rendeltetnek az iskolák tanulói.

Dr. Szentpéteryé könyve. 1. »A kis gyermek Első könyve ABC és olvasókönyv magyar tan nyelvű elemi iskolák I-ső osztálya részére, hangoztató módszer szerint.« 2. »Cajocna vármegye Földrajza«, 3. »Judetul Alba De-Jos Földrajza«, az illető vármegyék III-ik osztályai számára. Kiadja mindeniket *Anka Sándor* Cluj—Kolozsvár könyvkereskedése. Ugyancsak e könyvkereskedés adja ki Sabin *Mureșan*: »Román nyelv-leckék« c. könyvet. Mindenik miniszterileg engedélyezve van és a maga nemében használható, módszeres jó könyv, miért is közelebbi megismerés végett, beszerzésre ajánljuk azokat.

Számolókönyv. *Torday* Lajos használható, jó számtan könyvet irt az el. isk. II-ik és külön kiadásban a III-ik oszt. számára. A könyvecskék, mint kézikönyvek a tanulók részére készültek s kétségkívül igen hasznos tankönyvek. A szakbirálat alapján engedélyezve vannak. Kiadja: a *Minerva* Cluj. Bevezetése a tanító munkáját megkönnyíti, a számtan tanítását eredményesebbé teszi.

Román nyelvtan. *Crumbel* Lajos: »Román Nyelvtan gyakorlatokkal és olvasmányokkal« c. könyve és *Dr. Gh. Joanovici*: »Román Nyelvtan a román irodalmi nyelv elsajátításának megkönnyítésére«. Az első rész a hangtan és szótan, a II-ik rész a mondat-tani része ezen könyvnek. Kiadja mindeniket a *Minerva* Cluj. Aki komolyan akar foglalkozni a román nyelv szerkezetének megismerésével és ez alapon a nyelv

megtanulásával, legteljesebb és könnyen tanulható vezérkönyvet nyer az említett három könyvben, amelyekhez sorakozik betetőzőképpen a *Bitay*: *Román Nyelvtana*. Ajánljuk e könyveket használatra.

Japánország pusztulása. Szeptember hó 1-én déltájban mintegy 6 percig tartó óriási földrengés a Nipon sziget keleti felében épült *Tokio* fővárost s a délibben fekvő *Jokohama* főkikötő városát és ezen a vidéken több száz kilométer körzetben az összes helységeket elpusztította. A földrepedésekből kiömlő tűz, víz százezer számra ontották össze a városok és falvak épületeit, maguk alá temetve embert és állatot egyaránt. Az eruptio főhelye a *Jocahama* közelében levő 3778 m. magas és örök hóval fedett *Puzijama* tűzhányó hegy. A halottak számát előbb 3 millióban, később százazereken hozták a lapok. Bizonyosat tudni lehetetlen, mert minden közlekedési eszköz ezen vidéken teljesen tönkrement s így csak repülőgépek segítségével lehet e vidékről áttekintést venni és megközelítőleg is bizonyos hirt nyerni. A kár természetesen több ezer millió érték pusztulását, pár perc alatt való megsemmisülését jelenti.

Külföldi egyetemeken is lehet tanulni. Az évek óta fennálló szigorú rendelkezéseket, amelyek eltiltották a főiskolai hallgatóknak, hogy tanulmányaikat külföldi egyetemeken végezhessek, *Anghelescu* közoktatásügyi miniszter hatályon kívül helyezte. A miniszter rendeletet adott a rendőrségnek, a szigurancának és határrendőrségnek, amelyben közli, hogy a külföldi egyetemeken tanulni akaró főiskolai hallgatóknak nincs szükségük miniszteri engedélyre és így az utlevelük kiadása, illetve külföldre való utazásuk elé ne gördítsenek akadályt. Természetesen Magyarországot sem veszi ki a rendelet és így ott is járhatnak egyetemre a romániai hallgatók.

Dalosszövetség versenye. A Romániai Magyar Dalosszövetség kötelékébe tartozó dalegyletek, szeptember hó 8—9-én Kolozsváron nagy szabású dalversenyt tartottak. Összesen 21 dalegylet, több, mint ezer taggal szerepelt ezen nagy méretű dalosversenyen. A legfőbb védnöki tisztet *Károly* trónörökös vállalta, fővédnökök között voltak még közeletünk számos kitűnőségei. A verseny szombat délelőtt és délután a színházban folyt le, mely után számos ünnepi rész következett. Három dalárda, a Brassói, Kolozsvári, Székelyudvarhelyi ez alkalommal tartották jubileumi ünnepélyüket az iparkamarában tartott diszközgyűlés alkalmával. Ezen kultur egyletek ünnepélyes megnyilatkozása, a művészetek, a zene kedvelése iránti nagy szeretet tanubizonysága.

Az új adók befizetése. Az április és július hó 1-én esedékes negyedévi adókat, amelyek az új törvény alapján lettek megállapítva, felebezésekre, vagy más körülményekre való tekintet nélkül — a pénzügyi vezérigazgatóság legújabb rendelkezése szerint — nyolc nap alatt mindenkinek be kell fizetni; tisztviselőknek a fizetéseikből vonják le, illetőleg fizetéseiket nem adják ki a perceptortulok, míg adóbefizetését nyugtáján nem igazolja az adókat beszedő hatóság.

Ott hagyta a tanítói állását. A tanítóikarból már eddig is többen hagyták oda állásaikat és más foglalkozási körben igyekeznek megélhetésüket biztosítani. Legujabban egyik ref. felekezeti tanító hagyta ott kántor-tanítói állását és elment bányahivatalnoknak. Szolgálati idejének megfelelő tanítói fizetést kért egyházközségétől. Az egyháztanács — bizonyára felsőbb kioktatás és buzdítás folytán — úgy hozott a kántor-tanító részére fizetésemelési határozatot, hogy a meglévő képjét, a mai forgalmi érték szerint újra értékelte s így még több fizetést hoztak ki, mint amennyi megillette. A tanító pedig tartva attól, hogy még a többletet visszakövetelik, visszaadta egész járandóságát a felekezeti tanító sorsát szívükön viselő intézőségnek. Az állami tanítók pedig a kezdő fizetés elégtelensége miatt próbálnak más körben megélhetést keresni. Mindenestre érdemes lenné a tanítók anyagi ellátását a mai drága viszonyokhoz mérten állami és egyházi hatóságoknak egyaránt megszívlelni, mert elvégre havi 1000—1500 leu fizetésből élni, ruházkodni, esetleg családot is tartani, a képtelenséggel egyenlő kívánság. Még a kis városok bolti szolgálója is ezt a fizetést ma megkapja, gyakorlott szolgáló pedig már kétezer leun felül keres. Legyenek emberséges megbecsüléssel az illetékesek a tanítókkal szemben is és adják meg megélhetésük létminimumát, a kezdő fokozat és több szolgálati idejük után egyaránt, mert végtére számosan hagyhatják ott pályájukat.

Igazítás. Lapunk múlt számában »Tankötelesek új rendszerű összeírása« c. cikkünkbe az évek kiszámításával egy évvel előbbre kell menni, hogy megkapjuk a legfiatalabb gyermeknek is a betöltött 5., illetőleg 7., illetőleg 13. évét; vagyis az óvókötelesek 1918 aug. 31-től 1916 szept. 1-ig, az iskolakötelesek 1916 aug. 31-től 1910 szept. 1-ig és az ismétlőkötelesek 1910 aug. 31-től 1907 szept. 1-ig visszamenőleg tankötelesek. Továbbá a 16 éves kor betöltéséig az inasok a tankötelesek névjegyzékébe is felveendők, azon túl levő életkorúak ellenben csak az inasok névjegyzékébe.

Szerkesztői üzenetek.

Drexler Béla ny. min. tan. Mv. Szövetkezeti ügyeinkkel foglalkozó cikkét köszönettel vettük s azt jelen számunkban közöljük. A Tanítók Lapja hasábjain további fejtegetéseit, javaslatait mindig szívesen látjuk; s rajta leszünk, hogy azok a mindermapi életben, gyakorlatilag is valósuljanak, ha azokat a tanítóikar kivithetőknek és a nép életében üdvöseknek ismeri. Cikkeinknek átvételéhez és a nép köréberterjedt lapokban való leközléséhez készséggel adjuk hozzájárulásunkat. A szövetkezetek újjászervezése, helyesebben mondva ujjáalapozása nemes munkájában lelkesedéssel üdvözöljük, a jó eszmék életrehozásában szívesen segítünk mindnyájan.

Tanító urak figyelmébe!

Tisztelettel van szerencsém értesíteni, hogy a közeledő 1923—24 iskolai évre **állami és felekezeti iskolák részére előírt**

**térképek, iskolai nyomtatványok,
:: tankönyvek, iskolai szerek ::**

megérkeztek s üzletomban korlátlan mennyiségben kaphatók.

Részletes körlevelem a napokban kerül szétküldésre, miért is tisztelettel kérem megtisztelő rendelését üzletem részére fenntartani szíveskedjék.

Pontos és legjutányosabb kiszolgálásról előre is biztosítva, vagyok teljes tisztelettel

Z. Székely János

könyvkereskedő Oderheiu-Székelyudvarhely.

Vezérkönyvet és falitáblákat a Vajna—Szabó fonomimikai ABC könyvhöz teljesen ingyen adom. Akik a könyvet használják, kérjék egyenesem tőlem rendelésükkel. Osztálynaplók román-magyar elemi iskolai Vajna Károly-féle.

Értesítő könyvecske román-magyar szöveggel elemi iskolás, finom fehér papíron.

Bodor János-féle református hittan könyvek I—VI. oszt. kiadásomban kaphatók a szokott engedménnyel. Minden más tankönyv és írószert a legmagasabb árkedvezménnyel szállítok.

Turóczi István könyvkereskedő
Targul-Secuesc—Kézdivásárhely.

Megjelent könyvek.

A „*Minerva*” könyvkiadó vállalat kiadásában a következő miniszterileg jóváhagyott elemi iskolai könyvek jelentek meg: *Fejes—Felméry: Uj ABC.*

Felméry: Vezérkönyv az Uj ABC-hez.

Péter—Tóth—Mezey: Olvasókönyv II. rész, Olvasókönyv III. rész, Olvasókönyv IV. rész,

Szilágyi: Kolozsmegye földrajza a III. és IV. o. részére, Torday Lajos: Számítan II. o. és Számítan III. o. részére.

Patakfalvy: Szemléltető számítan az elemi iskolák I-ső osztálya számára.

Patakfalvi: Utmutató a szemléltető számítanhoz.

Szilágyi Márton: Földrajz az elemi iskolák II. és III. osztály számára.

Földes Zoltán: Maros-Torda vármegye földrajza.

A »*Minerva*« Részvénytársaság kiadásában a következő engedélyezett iskolai térképek jelentek meg:

Alsó-Fehér, Beszterce, Brassó, Fogaras, Kolozs, Maros-Torda, Szolnok-Doboka, Torda-Aranyos és Udvarhely vármegyék térképei.

Ugyancsak a Minerva R.-r. kiadásában megjelentek a következő iskolai nyomtatványok:

Elemi iskolai Értesítő-Könyvecske I—VI. osztály számára román és magyar nyelven.

Elemi iskolai abszolváló (végbizonyítvány) bizonyítvány. Előmeneteli, mulasztási, haladási és felvételi napló-ívek.

Kaphatók a Minerva Nyomdai Részvénytársaságnál Cluj-Kolozsvár és minden könyvkereskedésben.